

birálati alapon álló közlönyünk! Meg is sinylették irodalmi viszonyaink ezt a szomorú hiányt. Elbúsul az érző szívű figyelmes szemlélő, ha szertenéz és látja szelében-hosszában a fattyuhajtásokat, félszepségeket és visszaéléseket. Az üzleti érdek, pajtáskodás, ellenségeskedés, politikai és társadalmi tekintetek leplezetlen uralmát látjuk javarészt érvényesülni. Ilyen alapokon dicsérnek föl és dorongolnak le íróembereket, virágozzék, vagy hiányozzék bár tehetségük. Öröndetesen megnőtt napi sajtónk, — melynek az elfogulatlan igazság fátylóját kellene lobogtatnia — mutatja legjobban az elfajulás ezen korstüneteit. Így állt elő ama jellemzetes és most már megszokott dolog, hogy a könyvkiadó bírálatot irat a tőle kiadott könyvről, természetesen felmagasztaltatván ezt az egekig s ezt az u. n. reklámszöveg-et széküldeti a napilapokhoz, melyek eme «pro domo» bírálatokat készségesen közlik «Irodalom» rovatjaikban. A vak is látja, hogy itt nem az igazság, hanem az üzleti érdek: hogy a nagyérdemű közönség a dicséreten felbuzdulva, szaporán vásárolja az ujdonságot. És még tömentelen hasonló visszasságról lehet számot adni. Ily körülmények közt ma égetően állanak Bajzának 60 évvel ezelőtt elmondott szavai: «Kritika kell közöttünk, meg nem kérielhető és kemény kritika, de részrehajlatlan, de igazságos». Ezt a sarkított irta zászlajára *Benedek Elek*, mikor kilenczédmagávat a *Magyar Kritikát* megindította. Nyereség vágya, üzleti érdek nem vezethette e kis gardát, mely jól tudja, hogy nyereség helyett küzdelmekben, agyonhallgatásban, anyagi nehézségekben lesz része. Csak az igazság és a mai tarhatatlan helyzet javítása lebeg előtte; ép ezért végtelenül rokonszenves előttünk a lapnak ideális, életre teremtett, derék irányja. *Sziből ajánljuk a magyar ifjuságnak: járassa minden középiskolai könyvtár, minden önképzőkör ezt a folyóiratot, melyből tudást, okulást és igazságszeretet meríthet.*

A lap élén *Benedek Elek* felelős szerkesztő áll; a szerkesztő és a kiadó bizottság többi tagjai: *Aldásy Antal*, *Balassa József*, *Földes Géza*, *Heltay Ferencz*, *Juba Abolf*, *Lázár Béla*, *Nyári Sándor*, *Roboz Andor*. Megjelenik havonként kétszer (1-én és 15-én) két ivnyi terjedelemben. Minden érdemesebb magyar munkáról, arra hivatott szakember tollából elfogulatlanul és beható bírálatot közöl. Előfizetési ára egész évre 5 frt., félévre 2 frt 50 kr. Eddig megjelent 4 számban mintegy 65 bírálatot közölt és őszinte hangú, megszívlelni való vezércikket a szerkesztő tollából.

«Kosmos» műintézet nyomása Budapest. VI. Aradi-utca 8.

Magyar könyvtár czimvel nagy irodalmi vállalat indult meg Radó Antal szerkesztésében. Az új vállalat célja, jó könyveknek olcsó áron minál szélesebb körben való terjesztése. Minden tekintetben figyelemre és elismerésre méltó cél, főleg, ha a «Magyar Könyvtár»-nak sikerülni fog az, a mire hasonló fajta vállalatok már több ízben, de nem nagy eredménnyel törekedtek, t. i. a magyar olvasóközönséget idegen nyelvű, külföldi vállalatoknak a nemzeti szellemet és önérzetet minden esetre károsan befolyásoló túltengésétől megszabadítani. A Magyar Könyvtár jó auspiciumok között indult meg. Kiadja *Wodiáner F. és Fiai*, a régi *Lampel Róbert* cég, a mely nem egyszer adta már bizonyosságát annak, hogy úgy az irodalom igényeit, mint a gyakorlati élet szükségleteit helyes érzéssel tudja felismerni és kielégíteni, a szerkesztő egyénisége pedig eleve is kellő biztosítékot nyújt a Magyar Könyvtár színvonalá, válogatós izlése és eleve iránt. Az új vállalat czimében benne van egész programja. Könyvtárt akar összeállítani irodalmunk régi és új jeleséinek műveiből, a melyet a külföldi klasszikusok és modern írók munkáinak nagyrészt külön e vállalat számára készült elsőrangú fordításai tesznek teljessé Szépirodalmi műveken kívül ki fog terjedni a Magyar könyvtár irodalomtörténeti, történeti, esztetikai és egyéb ismeretterjesztő munkákra s különös figyelmet fog fordítani az iskolák szükségleteire is, hogy lehetővé tegye az ifjuságnak azt, hogy könnyű szerrel nagy olvasottságra tegyen szert magyar nyelven. A Magyar Könyvtár 4—5 ives füzetekben jelenik meg, famentes nem sárguló, erős papíron, jól olvasható nyomással. Egy-egy füzetnek ára csak 15 kr. Csaknem minden füzet gondos irodalomtörténeti bevezetéssel lesz ellátva s a bevezetések nagy részét elsőrangú esztetikuskaink és irodalomtörténészeink, köztük *Beöthy Zsolt*, *Bánóczy József*, *Riedl Frigyes* írják meg. A Magyar Könyvtár tíz füzettel köszöntött be, havonként rendszeren két új füzet jelenik meg, eleinte azonban tetemesen több füzetet fog folytatni s remélhetőleg nem is marad híjával a megérdemelt érdeklődésnek és elterjedésnek. Az első tíz füzet a következő: 1. *Katona Bánk bán*. Bevezetéssel ellátta *Beöthy Zsolt*. 2. *Guy de Maupassant*. Elbeszélések. Ford. *Tóth Béla*. 3. *Berzsenyi Válogatott Ódái*. Életrajzi bevezetéssel. 4. *Coppée*. A kovácsok sztrájkja és egyéb elbeszélő költemények. Ford. *Radó Antal*. 5. *Kisfaludy K.* A kérék. Bevezetéssel ellátta *Beöthy Zsolt*. 6. *Sipulusz Humoreszkek*. 7. *De Amicis*. A bor. Ford. *Tóth Béla*. 8. *Zrínyi Szigeti veszedelem*. 9. *Du Maurier-Potter Trilby*, színmű. Ford. *Fái Béla*. 10. *Csokonai, Dorottya*. A füzetek minden hazai könyvkereskedésben és tőzszében megszerezhetők. — Mint a beküldött prospektusból látjuk, a kiadók *Lampel Róbert* (*Wodiáner F. és Fiai*) es. és kir. udvari könyvkereskedése Budapestén *Andrássy-út 21. sz. a.* a vállalatra előfizetéseket is elfogadnak, még pedig egész évre (24 füzet) 3 frt 60 kr., fél évre (12 füzet) 1 frt 80 kr., negyedévre (6 füzet) 90 kr. Az előfizetőknek a füzeteket bérmentve küldik.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26803. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-utca 31.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.			Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.		KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.	

Hálaünnepen.

— Előadta szerző a budapesti ref. gimnáziumban tartott ünnepélyen. —

Jertek körém, dicső hazám reményi!
Körémbe mind, ki itt e honban él!
Megnyilt az ég, szemem csodálva nézi,
S ajkam mesés, nagy dolgokat regél,
S ki fenn ragyogsz a végtelen nagy égen,
Megállj te nap! s lángzó sugáridat
Szórd mind reánk, hogy egy nemzet szívében
Méltó legyen a hálaáldozat.

S te föld, anyánk, te édes szép Magyarhon,
Te honfivértől áztatott mező,
Bár hervasztó ősz lombja eltakarjon:
Mosolyogj, ragyogj, virágdat elő!
S kik lenn, e hű anyának lágy ölében
Rég porladoztok: hadverő fiak,
Félistenek! Ébredjetek! Az égen
Dicsőségtek új napja im virad!

Látom kigyúlni napkelet vidékit,
Egy átviharzott ezred távolán.
Csatára hívja Árpád büszke népit,
S már ott pihen Kárpátunk bérczfokán.
Attila lelke jár vitézi élen,
A mig kivívja ősi, szent jogát,
S hogy vész ne döntse szenvedések éjén:
Megnyitja a Szabadság templomát.

S leszáll az ég tündéri szép leánya
A hősi nép szívébe s ott marad;
A trón fölött ragyog dicső sugára,
Mely addig áll csak, míg a nép szabad;
És szent a jog, mit ősök honszerelme
Ércnél erősb alap gyanánt vete,
És átkozott, ki véle harcra kelne,
Legyen király, vagy pártos nemzete!

Látom Hadúr oltárit összetörve,
Min égfelé emésztő láng csapott;
Itt, bőszt tömeg, kinokkal elgyötörve,
Most gyilkol egy keresztvivő papot.
Amott, Clio esőkjától égve lelke,
S az ősi mult fényén merengve el,
Egy Névtelen, népére rálehelte
A mult hírét, dicső emlékivel.

Kelet feiöl, mint végítélet átka
Tombolva jó népirtó fergeteg.
A nagy beteg hazát szíven találta,
S se kard, se jog többé nem óvja meg.
Ne még, nagy ég! Hisz felragyogni látom
Világodat Verbőczy homlokán,
S a nagy Hunyad megáll kemény tusákon
S regékben él a lantos ajakán.

Megnyilt talán a föld, hogy egyre ontja
Rémes szülőtteit a bőszt pokol?
A csüggedés sötét szárnyát kibontja,
S a hon nehéz kinok közt haldokol.
Fel-felhörög, a mint a végtusában
Kihal szívében egy érző ideg;
S ti tán vigaszt kerestek a halálban,
Nagy lelkeitek pazarló Zrínyiek?!

Hallom süvöltni századok viharját,
Inog a trón s a nemzet sirja kész.
Testvér testvérré sujtja gyilkos karját,
S a szent halott ruháján összevész.
Hitvány cziméért eldobja ősi nyelvét,
Mit édes anyja ajkiról tanult,
S vérrel telíti áldozatja kelyhet,
Mibe atyái hálaökönyve hullt.

Láttátok-é a bérczi sas tusáját,
Ha orvvadász fészket rabolni jő?
Nyaldosni az emésztő máglya lángját,
Min üdveért elhamvad a hívő?
Kétélű kard a jog, s ki eltiporja:
Csapásitól fog összeomlani.
S a nép javát, ki a szelekbe szórja:
Vihart arat! . . . zűg Bethlen s Bocskay.

Nem volt elég hosszú talán az éjjel?
Nem volt elég a honfibu s a jaj?
Végső tusánk a poklok ellenével,
Nem jelzi már csak egy kinos sóhaj.
És rabbilincs csörgése volt dicsének,
Míg annyi hős bitókon elvesze,
S gonosztevők, kik nézni is jövének.
A sirt, hová egy nemzet súlyede.

Nem! Nem halál! . . . Csak lázas éji álom,
Mít lát könyüktől elvakult szemem.
Az ősi csert megint zöldülni látom,
S nagynak, dicsőnek árva nemzetem.
Mozdul a föld . . . s a hala szép virága
Ismét virul a néma sírokon . . .
S te öntözöd, hazám fölkezt királyá,
Ki hervadását láttad egykoron!

S mi századok lidércnyomásaképen
Bénita meg egy népet és urát:
Nemes bizalmod ősi, szent erényben,
Elüzi a sötétség démonát.
S mert trónusod néped szívére épül:
Szilárdan áll, legyőz veszélyeket;
S te ősz király, kik századok dühétül
Oltalmazták: im érzebe véseted.

Hogy álljanak intésül a jövőnek,
Kik vérüket onták e szent honért,
S hogy művöket, a kik csodálni jönek,
Lássák: e nép s királya egyetért.
Ércnyelveken beszélnek majd e ajkak,
Hálás utód midőn körükbe gyül.
Te általad tanítva a magyarnak:
Légy hü hazához, rendületlenül!

Áldás reád, ezer áldás, királyom,
Engesztelő, fejedelmi tetedért!
Nagy őseink árnyát lebegni látom,
Fejed köré fonván a dicsbabért.
S az égbe száll millió kebel imája
Tiszánk, Dunánk virágos partinál;
S millió ajak egy szívvel ezt kiáltja:
Eljen soká a nagy, nemes király!

Szalay Károly.

Deák-élet Angolországban.

(3)

Keressük föl most az angol deákot abban a környezetben, hol egyéni kiválóságai annyira érvényesülnek: a sport mezején. Ez azon tér hol az angol deákság túlszárnyalja a világ minden nemzetének ifjúságát. Egyáltalán, sehol annyira nem hódolnak a *mens sana in corpore sano* elvének, mint a britt birodalomban. Testét gyakorolja, erőit fejti ki örege, apraja. A hivatalnok, kereskedő, iparos, mikelyest irodájából, üzletéből vagy műhelyéből szabadulhat, igyekszik izmait fölfrissíteni. Szere-száma nincs a labdajáték, czellövés, evezés és testgyakorlás végett alakult társaságoknak, melyekkel az ember a szabadban lépten-nyomon találkozhat. Csuda hát ily körülmények között, hogy az angol nevelésnek egyik főrugója a *testedés*, mely karöltve halad a szellemi oktatással?

Kemény tehát az angol legénység! Kemény, mert rendszeresen, okszerűleg azzá edzi magát. Az a mód, mely szerint ez végbe megy, *training*-nek nevezetik.

Ismeretes, hogy a világon minden, vagy csaknem minden a *gyakorlás* kérdése úgy az izom, mint az értelem dolgában, hogy művész-

szé csak gyakorlás után lehetünk. Ha az ember naponként edzi testét, megerősödik; egyik tag vagy szerv gyakorlása következtében ez a tag vagy szerv izmosodik. *Training* vagyis gyakorlás által kitünő futó, kitünő uszó, kitünő evezős, kitünő lovas, kitünő kriket- vagy labdajátékos lehet az ember.

Ezen *training* lebeg folytonfolyvást az angol deák szeme előtt, ki eszmény gyanánt tüzi ki céljául, hogy erős, atléta-férfiúvá váljék. A tapasztaltak a következő két tanácsal szolgálnak neki:

Valahányszor valamitől megijedsz, tedd azt meg, (természetesen, csak lehetséges és nem képtelen dolgot.)

Sohse szalajtsd el az alkalmat, hogy valami nehéz dolgot végezz el.

E két irányeszmét valósítja meg eltökélt következetességgel az angol ifju. Ha magas fa van előtte és nincs más dolga, fölmászik a tetejébe, ha elbirja az őt, mert azért, hogy erős vagy ügyes legyen, az ember életét ne kockáztassa. Sőt ép ellenkező czélt tűz ki: az élet megvédelmezését. Ha árok van előtte, átugorja. Ha sövényre akad útközben, nem

kerüli meg, hanem átlépi. Ha idősebb fiu támadja meg, iparkodik elverni. Ha kocsis megy az országúton, azt mondja: utána futok egy mértföldet! és kitartja addig, míg jól kimélt lélekzete engedi. A megeröltetést azonban okosan kerüli, ha nincs rá szükség: ha súlyos terhet kell fölemelni, hát segít magának a vállával. Fejébe veszi hogy nem kicsinyel semmiféle fáradságot, mert az ilyesmi nem haszontalan.

Mikor az első gyakorlaton túl van, rendszeres programot állapít meg, melynek pontjait szigoruan betartja. Korán reggel fölbredvén, kiugrik az ágyából és első dolga az, hogy elmegy fürödni. Futva távozik a kollégiumból, egy pillanat alatt leveti a ruhát, melyet erre az alkalomra huzott föl és beledobja magát a folyóba. Pihenés nélkül kétszer-háromszor átuszta, azután 10—12 percz mulva kijön a vízből. Durva törülközővel erősen megdörzsöli testét, hogy a vér működését előmozdítsa, a mi a testi erők egyensúlyában fontos szerepet játszik: végül visszatér a kollégiumba és megreggelizik.

Ha nincs szabad ideje, a deáknak teljes erővel hozzá kell látania a tanuláshoz, mert a kollégiumok kitünő szokásai közé tartozik, hogy semmiféle üdülés, szórakozás miatt nem szabad leczkét mulasztani. Ha pedig fél napi szabadság esik valamely napra, akkor idejét imigyen osztja be: déli 12 órától 2 ig kriket, villásreggeli és félóra pihenés; 3-tól 5-ig futás, lovaglás a környéken szerezhető lovakon, fasmászás, olykor labda- vagy tekejáték. Ha erős az idő, szobatornázást üznek a deákok egy alacsony teremben trapézen, golyókkal stb. melyek rendelkezésükre állanak.

De meg is látszik ám ezen férfias, edző életmód hatása a fiatal emberen! Az előbb vézna és határozatlan ifju vállai és melle szélesedni kezdenek, karjai duzzadtak és erősek lesznek, dereka befelé hajlik, lábszárai formássakká, szilárdakká változnak. Még a bajusz is, ez a vágyva-vagyott dísz, kezd ütközni, gyengéd barna pehelyyel árnyékolva be az ajkakat. E mellett zsendül az értelem is! Az ifju jól alszik, mert estére ki van fáradva, gondolatai világosabbak és szabatosabbak, jobban tud figyelni, akarata szilárdabb lett: következőleg nem riad vissza oly könnyen az akadályoktól; a folytonos, nehéz gyakorlatok kellemesekké teszik a legnehezebb feladatot is.

Könnyen megérthető, mekkora tiszteletben és népszerűségben részesül társaitól azon ifju, a ki a testgyakorlásban a többieket felülmúlja és a játékban első. Iskolai nyelven *«kakas»*-nak nevezik az ilyent. De csak úgy respektál-

ják, ha említett előnyeivel lovagias és nagylelkű, szóval gentleman-i modor párosul. A ki nyers erejével visszaél, azt mint durva tuskót *«kinézik»* maguk közül. Viszont ugyancsak megvetik a gyáva, elpuhult ficzkókat is. Azokra ráragad a *sneak* csúfszó, a mi tulajdonképpen *hüllőt* jelent, de a melynek az iskolai nyelven *«anyám-asszony katonája»* jelentése van.

A kollégiumba lépett új tanulónak sorsa az intézetben a'tól függ, hogyan viseli magát a játéktéren, hogyan lép fel ott társaival szemben. Ha ügyes és erős, ne dicselkedjék vele, hanem mutassa meg. Az angol fiuk éles szemmel ismerik föl a játéktéren az idegen emberségét s ehhez mérik aztán a vele való bánás módját.

A mi magukat a játékokat illeti, ezeknek, különösen a labdajátékoknak hihetetlen sok fajtája virágzik. Elég legyen közülök a *golf-játék*, *football* (labdarugó), *bowls*, *rounders*, *ives*, *racquets*, *quoits* neveket fölemlíteni, melyeknek részletes ismertetéséről ez alkalommal térszük miatt le kell mondanunk. Mindezeket szerte játszik a nagy nemzeti kollégiumokban, a minők Eton, Harrow, Rugby, Marlborough, Cheltenham, Winchester stb. Közülök a *football* újabb időben világhódító körútra indult.

A legmulatságosabb azonban az angol iskolákban divatos játékok körül a *«nyúl és agár-játék»*, melyet speciális jellegének fogva le kell írunk.

A játékos apró darabokba vagdálnak nagy csomó ujságot és más olesó papírost és ezzel a mesterséges hóval megtöltötenek négy vászonzsákot. A legjobb futók közül kiválasztanak négy nagy fiut, kik vállaikra veszik a zsákokat és előre mennek: ezek a *nyulak*.

A többiek mintegy hatvanan-hetvenen — az *agarak* — hat percnyi egérutat adnak az elindultaknak.

A *nyulak* nyakukba szedik a lábukat, a nélkül, hogy elválnának és közös indulópontot választván, elkezdik szórni a nyomukat jelölő papírost. Mint az igazi nyul, mely ezer meg ezer kerülőt, vargabetüt csinál, hogy az utána rohanó farkát megtéveszsze, úgy ők is a legcsukornyásabb utakat választják. Atugranak árkonbokon, majd vissza térnek régi nyomokon, aztán keresztülvágnak szántóföldeken, megmászanak egy-egy dombot, lejönnek róla, hogy újra fölmenjenek, mindezt a leggyorsabban, egy félóránál tovább szaladva és folyvást apró papírszeleteket szórva.

Találkozásul kitűznek egy megállapított helyet. De a játék szabályai szerint tilos más úton érni oda, mint a *nyulak* nyomában és hogy a győzők közé számtsanak valakit, a

nyulak után 6 perczel később kellett megérkeznie.

A nyulak indulása után az *agarak* egyike leszámolja óráján a kikötött 6 percet. *Forward!* (előre!) kiáltja a végén. Legott útra Kél a farka, keresve az útmutató papírszeleteket. két-három perc múlva rá is bukkannak. *Forward!* hangzik meg egyszer és szelsebesen rohannak az «agarak». Eleinte egybe tart a farka, de aztán inogni kezd a lábszar, akadozik a lélekzet . . . meglassítják lépteiket a gyengék s fokinkint elmaradoznak. Szilajul megy az iram, haladtában egyre harczképtelen *agarakat* hagy hatra: az egyik az árokba esett, a másik egy pocsoiyában terült el, a harmadik a nedves fűvön bukott föl, a negyedik kimerülve, szenarakásra dőlt.

Persze, kényelmes lenne toronyegyenest a kijelölt találkozóhoz vágatni, de hát a nyom kötelez! Az pedig csivirgós-csavargós, ezerszer kiter, tekereg, ketszer-háromszor kell ugyanazt az utat megtenni. A végén a hatvan főre rugó farkából már csak 10—12 jut a célhoz. S ha pontos időre értek be, ütött a diadal oraja! mint győztesek, pompás uzsonnához ülnek, melyet a 8 filléres általános gyűjtés útján befolyt összegből vettek. Az elmaradtaknak tilos belőle adni. De hát ki látta valaha, hogy ölebeket hijjanak vadászszákmányhoz?

Most pedig beszéljünk egy drasztikus, de érdekes, eredeti brit szokásról, mely a fiatalság körében rendkívül népszerű: a *boxo ásvól*. Szó, a mi szó, az ifju vér gyakran fellorr és az ellentéteket a szó argumentuma helyett a tettelegesség argumentumával egyenlíti ki, ebben már megegyez minden nemzet fiatal generációja! A magyar deak a maga ily «közvetlen személyes ügyeit» *birokkal* intézi el, öle kapja ellenfelét s úgy igyekszik azt földhöz vagní. Az angol deákok nem birkóznak, hanem *boxolnak*: jól megtermett és begyakorlott ökleikkel agyba-főbe paskolják egymast és az a győztes, ki jobban bírja ezt a súlykos mulatságot.

A boxolást egész művészetté, bevett sportággá fejlesztették az angolok s az ifjak alapos traininget vesznek belőle. Adni és nem kapni: ez a nyitja az egésznek. A csapásokat ki kell kerülni, vagy a balkarral felfogni. Az igazi öklelő ezt a balkart oly mozgekonyyá, ügyessé és szilarddá teszi, hogy pajzs gyanánt fejtől csipőig védelmezi testét. Az igazi öklelő a viadal kezdetén kiméli erejét, ellenfelét kisütésekkel ingerli; amaz lassankint izgatottá lesz, szeretné a másikat leütni és ha nem talál, önmagát üti le, mert teljes erővel a földre zuhan.

Ilyetén páros viaskodások vajmi gyakoriak az összezördült nebulók közt s a deaktság körében mindig nagy «szenzáció»-t okoz. Csoportostui állják körül a viaskodókat, kik kabátot, mellényt levetve, ingujjukat felgyűrve küzdenek. Mindegyiknek van egy segédje, a kinek az a feladata, hogy tarsának hűsítőket adjon, arcát törölje és minden összecsapás után térdére ültesse. Mert a harc mindaddig folyik, míg egyik el nem ismeri, hogy le van győzve vagy képtelen a küzdelemre. A végén mind a két fél siralmas állapotban van: véres, feldagadt az arcuk és szemek ősi kifejezés szerint «fekete vaj»-hoz hasonlítanak. Arczukra nyers borjuhust kötnek és az agyba expedialják őket.

Bizony, meglehetősen nyers és barbár dolog a boxviadal, annál is inkább, mert kivált az orra és szemekre irányoznak az üteket, hogy így az ellenfelet komoly sebesülés nélkül hamar harczképtelenné tegyék. Ez nem szép, az ember arcát tisztelni kell s nem szabad ökölcsepások számára üllővé alacsonyítani. A szemek megsértése, a fogak kiütése, az orr és arc eltorzítása oly szokás, melylyel az angol deakok ne dicsekedjenek.

Ha azonban közelebbről vizsgáljuk a dolgot, talán többre kell becsülnünk egy jó rendszer tuzását annál, mely lehetővé teszi, hogy a gyermek ferfiává fejlődjék anélkül, hogy védeni tudná magát holmi kötekedővel szemben. Ha életében mindenkinek csak egyszer volna szüksége arra, hogy valamely támadást visszaverjen, vagy egy gorombaskodót nyomban megfenyítsen, abban a pillanatban bizonyosan azt fogja gondolni, hogy nem fizette meg drágán azt az előnyt, melylyel elégtételt szerez magának, ha deákkorában ez néhányszor véres szemekbe és dagadt fejbe került is.

Egyébirant elismert dolog, hogy az ökölvívásban való ügyesség nem teszi veszedőkké és garazdakká a fiatal embereket, sőt csaknem mindig türelmesekké és nyajasokká, a mi az erő rendes kifolyása. S ha az egészet csak mint a hidegver és ügyesség iskoláját tekintjük, okvetlenül ebben a nyers nevelésben kell keresni az angol-szasz fajnak a gyarmatosításra, a kalandos és harcziás életre való kiváló alkalmas voltát. Ezen az alapon a tanárok sem itelik meg valami szigoruan az ilyetén ököl-parbajokat, sőt kedvezőtlen véleményük volna arról a fiúról, a ki rendszeresen kitér ezek elől. — Mindössze azzal sujtják a kihágást, hogy elkövetőire egy jó csomó latin vagy görög «kivülröli»-t rónak.

(Folytatása következik.)

Tell jelleme Schiller drámájában.

— Börne után: *Bellaugh Aladár*. —

Schiller szeretettel teljes, az egész világot felkaroló szivéből fakadt Tell korlátolt, házias lelke és az ő kis, szűk tette. A költemény hibái a költő erényei. Ha különben közömbös is volna rá nézve, de ezuttal nem szeretném, ha félreértenének — nélkülözök, de nem panaszkodom. A művészetnek egy gazdag kínese nélkülözhet egy vagy más becseséget, a legkritkább egy nemes lélek. A szeretetreméltó Schillernek jobban illenek hiányai, mint jobb költőknek kiválóságai. Reszket a szive, reszket a keze, a melynek alkotnia kell és alakatlanul lebegnek alakjai. A fagy fénylő kristályokat, szép virágokat alkot az ablakablakon, a tavasz elolvastja. Az üveg erős lesz, de átlátszó; és a meleg, kék eget mutatja; a szem nem csodálkozik többé, hanem sír.

Sajnálom a jó Tellt, de ő nagy szatócs. Minden tettét és szavát drachmával méri, mintha a halál és az élet többet vagy kevesebbet nyomna a mérlegen. Ez a kimért viselkedet a határtalan nyomorúság iránt és a megmérhetetlen hegyek között, valami izetlen. Nevetni kell a sors csodálatos játékán, hogy egy ily jelentéktelen ember válhatott komájává ily fejedelmi ténynek és hogy annak felszeg viseletével a nagy ünnepeket neveltségessé válni engedte. Tellben több van a kis polgárból, mintsem az egyenes lelkű földművelőből. A maga köréből ki nem lépve, padlásszobájának ablakából nézi a világot; ez teszi okossá, ez teszi aggódóvá. Mint bátor ember nem vonla ugyan szűkre köteleességeinek körét; mindazonáltal csak köteleességét teljesíti, sem többet sem kevesebbet. Holmi életbölcseccséggel bír és megfontolva az, a mik földie és rangbelie természetes ösztönből. Ő jó polgár, jó atya, jó férj. Nagyon furesa, hogy az ő egészséges hegyi gyermekeinek, egy zord kor erős gyermekeinek oly nevelést ad, a milyent Salzmann a Schnepfentalban a XVIII. század selyemben járó babácskáinak adott. Megedzi őket, hogy fel legyenek fegyverezve az élet viszontagságai ellen, sőt még arra is törekszik, hogy értelmüket felvilágosítsa és a dajkameséknek babonás hatását fönkretegye. Tell a vérmérséklet bátorságával bír, a melyet testi erő tudata ad; de nem a sziv szép bátorságával, a mely maga megmérhetetlen lévén, a veszedelmet nem mérlegel. Bátor a kezével, de félénk a nyelvével; gyors a keze, de lassu a feje és így az ő jólelkü aggodalmissága arra bírja, hogy a bokor mögé álljon, hogy gyáva

orgvilkosságot kövesen el, bátor daczból származó nemes tett helyett.

Tell jelleme az alázatosság. Helyét, a melyet neki a természet, a polgári társadalom és a véletlen kijelölt, azt betölti és megállja. Az egészet nem pillantja át és nem is törődik vele. Rossz orvosként, az ország és a maga bajainak csak külső jeleit látja és csak ezeket törekszik meggyógyítani. Alkalmas és kész az egyes szenvedőkön és magán segíteni a szűkségben, nem tud és nincs kedve a közért cselekedni. Midőn a menekülő Baumgarten földieitől támogatást kér, többet gondolkat az üldözöttesre, mint az üldözöttre, elmeséltetik maguknak a dolgokat, siratják az országot és késedelmeskednek a segítséggel. Tell megjeleNIK, nem tekint az üldözöttesre, hanem csak az üldözöttre és megmenti őt. Ilyen ember, hajótöréskor, mint jó uszó, sok szerencsétlenül segíthet; de minthogy nem tudja a kormányrudat igazgatni, nem akadályozhatja meg a hajótörést. Hogyha tehát a viharban a megfélemlítettek rákiált: ne féljeteK, tudok uszni, mint mindenütt, a hol a jellem a körülményekkel ellenkezésben van, furesának fog feltünni és oly hatást fog előidézni, mely a színmű komoly méltóságának kárára van.

A Rüttlin, a hol az ország legjobbjai összegyültek, Tell esküje hiányzott; nem volt bátorsága az összeesküvésre. Mikor azt mondja: «Der Starke ist am mächtigsten allein»* akkor az csak a gyengeség philosophiája. A kinek természetesen csak annyi ereje van, hogy csak magával bír, az legerősebb magában; de a kinek a magán való uralkodáson kívül belőle fölöslege marad, az másokon is uralkodhatik és hatalmasabbá válik, a társulásnál fogva. Tell megtagadja a póznára tüzött kalaptól a tiszteletet; de az ember boszankodik miatta. Nem a szabadság nemes dacza ez, a durva erőszak ellenébe helyezve: az csak szatócsbüszkeség, mely nem áll helyt. Tellben nemcsak becsületesség van, hanem félénkség is. Hogy a becsületességet a félénkséggel megegyeztesse, földre szegzett szemekkel megy el a pózna mellett, hogy mondhasa, hogy a kalapot nem látta, a parancsot nem szegte meg. Midőn Gessler engedetlenségeért kérdőre vonja, alázatos, oly alázatos, hogy restelkedünk helyette. Azt mondja, hogy figyelmetlenségéből mulasztotta el, többé nem esik meg — és

* A bátor leghatalmasabb egymaga. I. felv. 3. jel. Tomor fordítása.

valóban Tell ebben az az ember, a ki szavának áll.

Az alma lelövése mindig rejtvény volt előtem, sőt több — csoda. Azt mondják, hogy megtörtént, hiszik, mindegy. A természet gyakran nem természetes, gyakran torzalakokat teremt és a történet gyakran drámaiatlan, de hagyjuk annyiban. Egy atya mindent kockázatot gyermeke életéért, de ezt az életet magát nem. Tellnek nem lett volna szabad löni, akkor sem, ha e miatt a svájciak egész szabadságából semmi sem lett volna is. Kérdezzük csak meg a tett tanuit, halljuk csak, mit mondanak, figyeljük meg a hallgatókat: valamennyien kárhoztatták. Sőt a sikerült tett is oly rút még, mint mikor szándék volt. A rémület megmarad és az attól való félelem, hogy az atya gyermekét eltalálhatta volna, nagyobb, mint az előbbi volt: hogy eltalálhatja. Ha Gessler parancsolata oly irtóztató volt, hogy az atyát teljesen kihozhatta sodrából és már meg nem gondolhatta, mit cselekszik: akkor minden megdölgés nélkül Tellnek sem kellett volna a parancsnak engedelmessé válnia, vagy a kényurat el kellett volna ejtenie. Azonban ő elég megdölgött volt aszszonyomodon esdekelnem és az ő «kedves uram, kedves uram»-ját mondani, a miért a félénk férfi arculecsapásokat érdemelt volna. Hogy a helytartónak oktalan bátorsággal megvallotta, hogy mi szándéka volt a másik nyíllal, ez is szatocszkodás volt; ő szegény nem tud hazudni. A jó Tellnek ez a félénksége és felszedsége nem az alattvalónak az ura előtt való félelméből származott, ez érzelmét, a mint később megmutatta, ezt legyőzte, — nem, ez a polgár félelme volt a nemestől. Teljesen másként viselkedett Rudenz, a lovag. Ez bizony így van és ezt meg kellett volna gondolnia a költőnek. A polgári népséget mindig csak tömegben kell harcoltatni; nem szabad hőst köréből élére állítani. A legszebb harez abba a veszedelembé jut, hogy nevetségessé válhatik ekként.

Szomorú, sőt annál is rosszabb: boszantó, hogy Tell abba a helyzetbe jut, hogy a jó ügy kedvéért rossz csinyeket kell elkövetnie. Az árulás ugyan szükségessé válhatik, de erkölcsössé soha sem válhatik, akkor sem, ha ellenségek ellen követjük el. És nem árulás-e, nem rossz csiny-e, mikor Tell, a mint a helytartó a tavon segítségére bizza magát, — az ellenség az ellenségére — a hajóból kiugrik, azt a hullámokba visszalöki és a vízbe vesztí? Tell itt is szörszálhasogatónak mutatkozik, iskolás erkölcsbírónak és a betűkhöz ragaszkodó szótartónak. Ő nem hitte, hogy ámitotta a

helytartót; ő megígérte, hogy a jelenvaló tiz lábnyi széles veszedelemből kimentí és ezt megcselekedte. A hajósnak, a kinek Tell az ő megmenekülése után az eseményt elbeszélte, ezt mondta:

Ich aber sprach: Ja, Herr, mit Gottes Hilfe
Getraut ich mir's, und helf' uns wohl hindannen.
So ward ich meiner Bande los und stand
Am Steuerruder und fuhr redlich hin . . . *

Ezt becsületesen «tovább evezés»-nek ne vezi! Mikép jutott ez az egyszerű ember e finom jezsuita értelmezéshez? . . . Most következik Gessler meggyilkolása. Meg nem foghatom, mikép lehetett valaha ezt a cselekedetet erkölcsösnek és szépnek vélni. Tell elrejtőzik és veszedelem nélkül öli meg ellenségét, a ki veszedelmen kívül levőnek gondolta magát. A természet e tettet igazolhatja, a mint neki lehetséges, de a művészet nem teheti soha. Midőn Tell később Sváb Jánossal találkozik és ez a hasonlóképen gyilkossal barátságot akar kötni, amaz borzalommal tiszítja el magától és azt mondja:

Unglücklicher !**
Darfst du der Ehrsucht blut'ge Schuld vermengen
Mit der gerechten Nothwehr eines Vaters ?

Mindazonáltal Tell téved. Nagyravágyásból természetesen nem ölte meg a helytartót, de jogos önvédelemmel — ha ugyan ilyen a törvényes felsőbbség ellen törvényesen lehetséges — nem mentegőzhetik. Akkoriban, mikor, hogy a gyermekre való lövést elhárítsa, Gessler mellébe lőtte volna nyíllal, jogos önvédelem lett volna, később csak boszu volt és bizonynyal gyávaság is — nem volt bátorsága, a veszedelmet, melyet már remegve megismert, másodsor bevárni.

Ha azonban most arra a kérdésre kellene válaszolnom: miképpen intézhette volna Schiller másként és jobban? nagy zavarban volnék. A színműíró, a ki történelmi tárggyal bánik, valamely igaz történetet célja szerint megváltoztathat; mert az nem árt a történetnek, ismerik és megtörténtnek marad, ugy a hogy

* Igen mondám, uram, bizom, ha Isten
Segít, kihajtom innen a hajót.
Feloldoztak hát s a kormányrudon
Állék és hajték emberül . . .
Tomor ford. IV. felv. I. jel.

** Boldogtalan, hogyan keverheted
Te egy atyának jogszerű
Védelmét a becsvágnak vérbűnével?
Tomor ford. V. felv. 2. jel.

megtörtént. Azonban valamely szellemi hagyományt soha sem szabad megváltoztatni. Ez csak a hitnél fogva létezik és szétbomlik, ha a hit megdől vagy másként irányul. Ilyen hagyomány Tell története. E kényszerűségből azonban oly viszonyok származtak, melyekkel a művészet nem boldogulhatott. Schiller óvatosan és ügyesen szemünk elé állítja a svájciak szenvedéseit; látjuk, a mit Baumgarten, Melchthal, Bertha és a többiek szenvednek és a mitől tartanak. E szenvedések végre a szenvedés tengerébe folynak össze, mely mindent elföd.

E panaszok oly egyesülést alkotnak, mely az országot megmenti. — Azonban Tell tetteivel és szenvedéseivel nagyon monarchikusan valik ki, nem tartozik topográfiai sorsához

Egy magyar Robinson.

— Mutatvány Böngér János: „Kádár Pál, a magyar Robinson“ című sajtó alatt levő ifjúsági regényéből. —

Kádár a barlangban az idegen mellé telepedett és így szólt:

— Kedves bátyám uram, most ráérünk elbeszélgetni. Ha meg nem sértelek mondd el életed történetét.

Az idegen pödörített egyet a bajszán, megsimogatta szakálát és beszédjébe fogott:

— Nevem: Nagy Sándor.
— Nagy Sándor? ismételte Kádár Pál s elgondolkozni látszott.

Az idegen pedig folytatta:
— Keszthelyen, a tündérszép Balaton partján, 1569-ben pillantottam meg a napvilágot. Édes atyám becsületes halászsember volt, édesanyámat pedig nem ismertem.

Alig voltam két esztendősi kicsi gyerek, mikor a törökök a szomszéd kanizsai várból vidékünkre portyázni jöttek s elraboltak szegény édesanyámat, a ki akkor épen az udvaron a baromfiakat etette. Édes atyám nem volt otthon, halászatot a Balatonban.

Tizennégy esztendősi lehettem, mikor édes atyám egy napon így szólt hozzám:

— Édes fiam, maholnap már embernyi-emberre nősz. És a szemed, erős a karod, a hálót be tudod vetni a vízbe, megélsz a magad emberségéből. A mai naptól fogva tied a kunyhóm s minden vagyonom, amit eddig összekuporgattam.

Én meghatva álltam atyám mellett, szemem a földre sötöttem s torkomon összeszorult a szó. Atyám pedig megölelt, megcsókolt és így szólt:

— Édes fiam, Isten veled! Légy becsületes,

Svájeznak és különben is nem az az ember a ki monarchikus szerepet játszani hivatva lenne. Igen is félénk, sokat fontolgat és meghunyászkodó. A széles vállu férfit lelke nem tölti el teljesen. Miért bánik vele így Schiller, nehéz megmagyarázni. Mindent tétethetett, elviseltetett volna vele, a mit tett és elviselt és a mellett dacosabbá, nemesebbé és parancsolóbbá alkothatta volna.

«Wilhelm Tell» azonban mégis egyike a németek legjobb színműveinek. A műremekek is olyanok, mint az emberek, legnagyobb hibáik mellett is szeretetreméltók lehetnek. Azonban mi a szeretetre méltó színmű? A szeretetre méltó színmű oly színmű, mely szeretetre méltó; a bírálat erről többet nem tud, akár-mely asszonytól.

derék magyar ember, a ki nevemre soha szégyent nem hoz, válj a magyar nemzet hasznos tagjává, mert édes hazánknak a mai nehéz időben sok becsületes, jóra való emberre van szükség.

A könny elárasztotta arcomat és fuldokolva csak ennyit szólhattam:

— Ne hagyjon el, édes atyám!
Édes atyám megsimogatott és vigasztalt:

— Szerelmes fiam, megesküdtem, hogy boszút állok a törökön. A török elrabolta édes anyádat és sok más magyar asszonyt és leányt. Ha mi férfiak ölünkbe rakjuk a kezünket, míg a világ, soha ki nem verjük az atkos törököt ez országból. Főlesapok a császár és király katonájának és megyek a török ellen harezolni. Ha győzünk és Isten is úgy akarja, még látjuk egymást. Csókolj meg és élj boldogul.

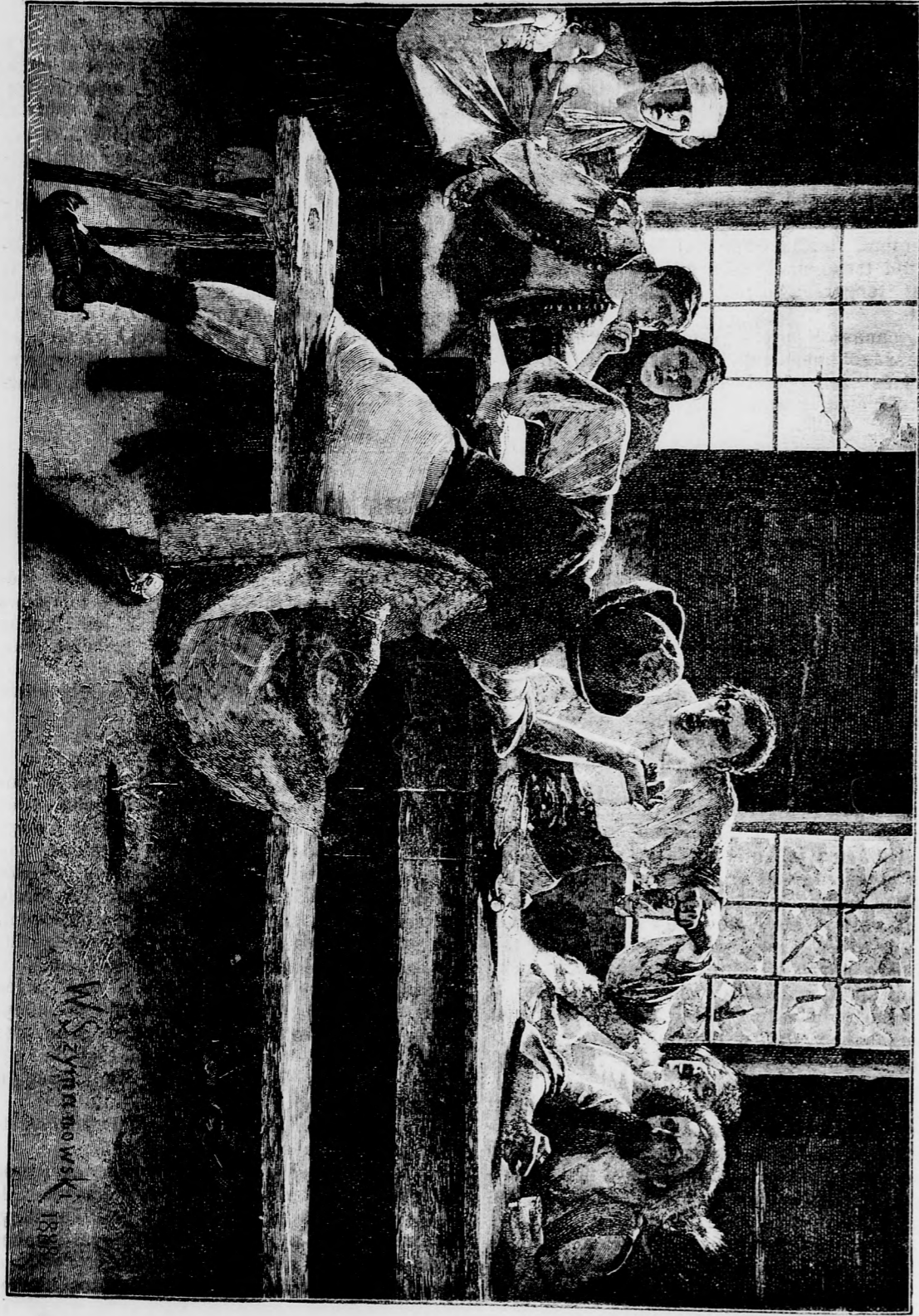
Szívem megtelt keserűséggel s egy kevés ideig sirtam még. De aztán letörültem könnyeimet s elszántan fordultam édes atyámhoz:

— Édes apa, vigy el engem a csatába!
— Oh édes fiam, gyöngé vagy még a harezra.

De így s de úgy — addig-addig bizonygattam, míg végre édes apám így szólt:

— Jól van, édes fiam, ha a hazának akarsz szolgálni, tudok neked való mesterséget. Elviszlek a tenger partjára s egy hajóskapitányhoz szegődtetlek. Ugyis kevés magyar ember adja a fejét a szép tengeri életre. Pedig a szegény magyar hazának derék, bátor tengerészek kellenek most, a kik a tengeren is szembe tudjanak szállni a rabló törökökkel.

Fölhevült vitakozók.

Szymanowski festménye.

Szomorú órák.

Jasinski festménye.

Én a szárazon, te a vizen küzdesz hazánk régi ellensége: a török ellen.

Ebben megegyeztünk. Atyám fiuméba vitt, ahol mint hajós-inas kezdtem meg életpályámat. Azóta soha se láttam meg többet szegény jó atyámat. Bizonyosan elvázott magyar hazánkért.

Nagy Sándor egy kis pihenőt tartott elbeszélésében s törülgette sűrűn leomló könnyeit. Kádár is zokogott a meghatottságtól.

— Minek untassalak aprólékosságokkal? Isten szeretett, mert megsegített. Még nem voltam bá mincz éves s a «Sólyom» kapitányává lettem.

— A «Sólyom» kapitánya? kiáltott Kádár. Oh édes drága kapitányom s a nyakába borult és sirt, mint a záporosó. Így kell találkoznunk.

Az öreg kapitány reszkető szóval kérdezte:

— Hát te ki vagy édes fiam?

— Kádár Pali, válaszolt a kérdező.

Most a kapitányt fogta el a csodálkozás.

— Kádár Pali? kiáltotta s ő is nyakába borult. Ugy sirtak, zokogtak egymás kebelén.

Végre a kapitány szólalt meg:

— Milyen csodálatosak az isteni Gondviselés utjai! Ki hitte volna, hogy ez életben még találkozunk.

— Igazad van, édes kapitányom, szölt Kádár. S az ember bolond fővel hányszor zúgólódik a jó Isten ellen!

— A legtöbb ember nem gondol az Istenre csak mikor bajba kerül és senkitől sem remélhet segítséget: fordul mindnyájunk irtalmas Atyjához, hagyta rá a kapitány.

De most kedves öcsém, mielőtt folytatnám elbeszélésemet, mond el elébb te, hogyan szabadultál meg a rabszolgaságból s mint kerültél ide?

Még egyet. Ne nevezd engem kapitányodnak, mert én csak zselléred vagyok e szigeten. Te vagy itt az ur.

Persze ellenkezett vele Kádár s végre is abban állapodtak meg, hogy a kapitány neve ezentul «Sándor bátyám» lesz, Kádáré meg «Pali öcsém».

Kádár elmondta röviden viszontagságos életét, aztán megint a kapitány gördítette tova a beszéd fonalát:

— Életem nagyjában a tiedhez hasonló. Delhisben egy arab kereskedő vett meg, a ki Algierből jött a vásárra. Házában mint boltos szolgát foglalkoztatott. Csakhamar megtanultam az arab és töröknyelvet s mikor gazdám megtudta multamat, eladott egy marokkói pasának, a ki bátorságomnak több hasznát vehette mint egy kereskedő.

A marokkói pasa vagyonos ember volt, kinek több kalózhajója járt a Földközi tengeren.

Azt akarta, hogy egyik hajóján mint alkaptány szolgáljak. A hajó vezetése tulajdonképen az én feladatomban lett volna, de nem bizott hűségemben s azért «főkapitány» czimén egyik török hívet mellém rendelte. De én kereken kijelentettem neki, hogy rablók kapitánya nem leszek, mert ezt tiltja vallásom és erkölcsi érzésem.

A pasa rám mordult:

— Te rabszolgám vagy s azt teszed, a mit parancsolok, különben százat üttetek talpadra.

— Nagy uram, feleltem, életemet is elveheted, hatalmadban áll. De tudd meg, hogy én becsületes munkára vállalkozom.

A pasa csodálkozott bátorságomon, mert ilyesmit még nem tapasztalt alattvalói részéről.

— Hát pipa-gyujtogatónak használjalak? Akkor eredj inkább vissza boltos-szolgának.

— Nagy uram, olyan utra vállalkozom, a melyen eddig nem sokan jártak s ha vállalatomban sikerül gazdagabb leszesz, mint hiszed.

— Na, magyar, ha nem pusztá díceskvés szól belőled s ura maradsz szavadnak, a próféta szakálára ígérem neked, hogy visszaadom szabadságodat.

Csak arra vártam. Tudtam, hogy a török felbuzdulásában rendesen nagylelkű. Mélyen meghajoltam a pasa előtt s így szóltam:

— Az egyik hajódon elmegyek Felső-Génuába s hozok neked az Arany-, az Elefántesont- s a Bors-partról drágaságokat, kincseket, melyek dúsgazdagsághoz juttatnak téged.

— Elment az eszed? kérdezte a pasa.

— Nem, feleltem nyugodtan.

— Te szerencsétlen flótás, hisz oda még nem mentek hajón Észak-Afrikából. Eddig csak a karavánok mertek tevéken — a sivatag hajóján — odafelé utazni. De azok se léptek még át a nagy Kvaré és Niger folyó medrét. Timbuktu városáig szoktak haladni. Odáig is nagyon fáradságos az ut a kietlen Szahara sivatagon át és gyakran hihetetlen akadályok állják útjokat.

Hallottál-e már valamit a Szamum nevű forró szélről? S választ se várva, folytatá:

— Az a borzasztó szél forró és tikkasztó, hogy ember-állat elvész, ha idején nem menekül előle. A Szahara millárdnyi finom porzemét fölkaparja s magával ragadja a sivatagon keresztül. A kinek orrába, torkába, tüdejébe kerül ez a finom, forró por, megfullad. A sivatag lakói, az állatok megérik a veszedelem közeledtét s rejtkehelyeikre vonulnak. A tevék földre hasalnak és eldugják fejüket, a kereskedők tevéik alá rejtőznek s a ki ezt idején nem teszi, elveszett.

Ha már a szárazföldi ut ilyen veszélyes, milyen lehet még a tengeri!

— Nagy uram, egy életem, egy halálom, szabadságom fejében nem rettenek vissza semmiféle veszélytől.

— Hát ha a hajóm elpusztul?

— Az a Földközi tengeren is megeshetik.

A pasát meggyőztem érveimmel s utamra engedett. Bizony nehéz ut várt reám.

Marokkótól délnyugatnak tartottam embeimmel, mindig a partok közelében egyszer a Senegar folyó torkolata közelében iszonyu vihar ért utól, de még idejében kiköthettünk.

A Gambia folyón tul nemsokára Guinea partjaira értünk. Bevásárlásaim sikerültek s szerencsésen visszakerültem Marakkóba.

A pasa nagyon örült a sok kincsnek és ki-nevezett háza gondviselőjének. De én hazamba vágytam, megköszöntem jószágát s kértem, engedjen visszatérni Magyarországra.

Nem akart engedni. Szabaddá tett, de azt kívánta, hogy közelében éljek, annyira megszeretett.

Mit tehettem, vártam a jó szerencsét. Gondoltam, eddig is megsegített az Isten, a jövőben is lesz gondja reám.

A pasa gyakran elvitt magával oroszlánvadászatra. Többnyire öten indultunk: a pasa, három fia, meg én. Lóháton mentünk s ha a sivatag királyát megpillantottuk, elsőbben a pasa szállt le lováról, czélba vette a vadat, lőtt, felugrott lovára s ha az oroszlánt nem találta, vagy csak egy kissé sebezte meg, tova iramodott.

Ugyan így tettek a fiuk, a kikre — rendszeren — kor szerint jött a sor. Az utolsó én voltam.

Bizony, többször forogtunk életveszélyben. Egyszer ügettünk, mikor látjuk, hogy hatalmas ugrásokban rohan utánunk egy hatalmas himoroszlán. Vagy megizlelte már az emberhúst, vagy azt hitte, hogy futunk előle, különben nem támadott volna meg minket.

A pasa rám kiáltott:

— Sándor, szállj le hamar a lóról, vedd le a turbánodat a fejedről s esavargasd kigyó formára a földön!

Ugy tettem, a mint a pasa parancsolta. Hát az oroszlán meghökken, visszafordult és elfutott. Azt hitte, kigyó. Attól pedig fél.

Soha sem felejttem el a következő eseményt: A pasa legkisebb fia oroszlánkölyök után vágyódott, hogy azt a háznál fölnevelje és megszelidítse.

A pasa kiadta a rendeletet, hogy induljunk. Fölkutattunk egy oroszlánbarlangot s mikor az öregek préda után néztek, bementünk a barlangba a hol három oroszlánkölyök talál-

tunk. — Azokat ölünkbe vettük s ki-siettünk a barlangból, hogy lóháton haza nyargaljunk velök.

Az ám, de még lóra se kaphattunk, jött iszonyu ordítózással a nőstény oroszlán.

A pasa letette az egyik kölyköt a földre s avval, mint a szél, elvágattunk.

Mig a nőstény-oroszlán fiát a barlangba vitte, jó messzire száguldottunk. De az oroszlán a nyomunkban volt. Nem is magába, a himoroszlán is jött vele.

A másik kölyköt is letettük a földre, hogy mig az anya-oroszlán azt is elcipeli, szembe-szállhassunk a himoroszlánnal.

A him iszonyu ugrásokban egyenesen a pasa legkisebbik fia felé tartott, a ki semmi áron sem akart megválni zsakmányától.

Minden perc drága volt. Ekkor hirtelen le-szálltam lovamról s nem várva be senki lövését, hasba löttem a bösz oroszlánt.

A sebesült vad akkorát ordított, hogy rengett belé az erdő, de már nem árthatott nekünk, alig tudott vándorolni. A pasa és fiai menekültek én pedig kegyelemből még egy lövéssel leterítettem a királyi állatot, hogy ne kinlódjék. Avval a pasa és fiai után vágattam.

Többet nem üldözött minket a nőstény-oroszlán. A pasa legkisebbik fiának óhaja teljesült s minthogy életét megmentettem, otthon így szólt hozzám az atya:

— Sándor, kérj, a mit akarsz tőlem: megadom kérésedet.

— Ereszsz haza!

A pasa könnyezve felelte:

A szívemhez nőttél, de szavam szent. Isten adjon meg!

1624. szeptember 25-én Safi-ban, egy kis tengeri városban, a pasa egyik hajójára ültem, hogy azon hazamba evezzek.

Eszakkeletnek vettük utunkat, de a Gibraltári szorosnál elkezdett a tenger háborogni, a szél üvöltöni s hajónk nem térhetett be a Földközi tengerbe. Messze az óceánba sodortattunk.

Két napig vitte a szél hajónkat északnyugatnak. Hiába szedtük le a vitorláinkat, hajónk repült akár a nyíl. Mind borzalmasabbá vált helyzetünk.

Az árboz kettétörött s a tengerbe hullott. Esésében megsértette a hajó farát s a viz hajónkba tódult. Hasztalan szivattyuztunk, nem volt mentség, a biztos halál elé néztünk.

Ekkor egy boros bordóhoz futottam, melyben még egy kevéske bor volt, azt elfolyattam s az üres hordót jól bedugasztottam.

Mikor a hajót ellepte a víz, én a hordóba kapaszkodtam s úgy usztam a tengerben. Hogy

medig tarrott ez az uszásom nem tudom. Csak arra emlékszem, hogy egyszer valami homokzátonyon ébredtem fel. Közelemben hevert mentőhordóm. Bizonyosan a tenger hullámai vetettek oda félig ájult állapotomban.

Lakatlan szigetre vetődtem. Később megtudtam, hogy az az Azori szigetek csoportjába tartozik, de a legszélső közülük.

Barlangban laktam, mint te. Csakhogy az enyém nem volt ilyen kényelmes. Eleinte csak erdei gyökerekkel és gyümölcsesével táplálkoztam, később halakkal és csigákkal. A hordót, mint kincset őriztem barlangomban, mert benne tartogattam élelmi szereim egy részét.

Nem volt kedvem azon a szigeten befejezni küzdelmes életemet, hát elkezdtem gondolkodni menekülésem módjáról.

Végre elhatároztam, hogy tüzet gyujtok egyik sziklán. Ha a sziget mellett elvitorlázik vagy egy hajó, tudja meg, hogy ember él itt.

Szerencsére a zsebembe volt tapló meg kova a sziget pedig bővelkedett fában.

Hogy meddig éltem a szigeten, nem tudom. De két hónappal ezelőtt egy angol hajó figyelmessé lett a lángokra.

A hajó kapitánya néhány matrózt a mentőcsónakba ültetett s a szigetre küldte őket, hogy nézzék meg, mit jelent a tűz? Persze elcsodálkoztak, mikor reám bukkantak s hajójukra vittek.

A hajóskapitány szívesen fogadott s magával vitt Brazília felé, mert oda akart jutni. Am egy iszonyu tengeri vihar elterelte hajónkat útvjáról s egy hétig szakadatlanul sodorta nyugat felé, míg aztán e sziget közelében megfellekelt.

A rémes éjszakában láttuk a tüzet, melyet a sziklán gyujtottál s mindenki menekülni akart.

A mentőcsónak zsufozásig megtelt, nekem már nem jutott hely. Ez volt a szerencsém, mert a zsufozott csónak — szemem láttára — csakhamar fölborult s a menekülők a tengerbe veszttek.

Engem az izgalom s a nagy fáradtság ágyba döntött. Vártam halálomat. Ha te fel nem keltesz, örökre elaludtam volna.

— Az isten vezetett hozzád, áldassék érte szent neve, szólt Kádar.

— Amen! rebegte a kapitány.

Böngérji János.

Diákszinészek.

— A „Tanulók Lapja” számára.

A Betnárék a város végén laktak a Kapos folyó mellett; mi meg ő nálunk béreltünk lakást a hátsó udvarban mindjárt ott a kerthez közel: a faház se volt messze tőlünk, de a házigazdától se, mert nem volt valami nagy az egész udvar. Ha még a szobában kiáltottam el magamat, a Betnár Nándor meghallotta abban a pillanatban, akár a kertben tanult (a mi ugyan ritkán esett meg.) akár a faházat kerülgette, titkos gondolatokat főzve agyában . . .

A faház tulajdonképen nem a lakosoké volt, mert még lakó is volt a házban, hanem Betnáréké; azért aztán üresen is állt, csak valami régi, vásott kanapé feküdt a sarkában, a mi már jó ideje kikopott nemcsak a vendégszobából, hanem a diákszobából is.

Volt azonban még valami abban a faházban, hogy a kerti söprüket és a felhalmozódott szemetet ne is említsem. Ott álldogált a sarokban egy hatalmas mosóteknő, akkora volt, hogy belefértünk öten: én, a Betnár Nándor meg az öcsöce, a Béla, és Farnál Guidó, a ki a szomszédban lakott. Ki is próbáltuk akár-

hányszor. Még belefért volna a Farnál Guidó néneje, a Rézi is, de az mindig elmaradt, ha hívtuk, annyira félt tőlünk.

— Kié ez a teknő? kérdezte tőlem gyanusan a Betnár Nándor.

— Nem a mienk, hanem a mészárosé . . .

— Jól van . . .

Azzal bement a faházba, engem is beparancsolt, meg ahányan csak ott voltunk; olyan tekintélye volt, pedig nem volt nagyobb mint én, nekem inkább még nagyobb cipő kellett, mint neki.

Megragadtuk a teknőt és kiczipeltük a faház mögé, hogy meg ne lássa a mészárosné, mert akkor lett volna ne mulass . . . Kitisztítottuk a belsejét, kihánytuk a söprüket, előránítottuk a kanapét, felállítottuk a középen, mellette meg eléje becsempészett székeket rakunk: — csak úgy ragyogott a Nándor arca.

— Minek ez? koczkaztatta a kérdést Farnál Guidó.

— Ne légy olyan hülye — dühöngött a kérdező. Hát mi lenne egyéb, mint színház . . .

— Az már más!

A Betnár Nándort aztán egy napig nem láttuk. Iskolába se ment, azt hazudta az édesanyjának, hogy a foga fáj. — Pedig kutyabaja se volt. Szindarabot irt négy személyre . . . Másnap diadallal olvasta föl a színházban, mi nekünk szereplőknek . . . A címére már nem emlékszem, de azt tudom, hogy a Nándornak egy herceget kellett előadni, Farnál Guidó zsvány volt, Betnár Béla egy koldust személyesített, én pedig orvos voltam. Tetszett a darab mindegyőnknek, míg aznap délután bevágtuk, próbát is tartottunk, hogy vasárnap el is játszassuk. A Nándor, ki egyszersmind az igazgató volt, széthordta a színlapokat és meghívokat. A belépti díj nagyon csekély volt: Páholy (az a rongyos kanapé) tíz krajczár, ülőhely öt krajczár, második sor két krajczár, állóhely egy krajczár. Csak úgy dagadozott a keblünk a jövőre siker reményétől.

Azon a héten könyv se volt a kezemben; csak a kérdéses papirdarab, a min a szerepem állt . . . Fölhívtak az iskolában, hallgattam, moccani se tudtam; a Nándor, a Guidó, de még a Béla is dült keppel került haza, egy se tudott semmit! Hogy a czudar végzet éppen ezt a hetet szemelte ki a számunkra! . . .

De csak megvigasztalódtunk, a hogy a színházba kerültünk . . . Jól ment a darab, csak a Béla volt még gyenge a szerepében, de megígérte, hogy majd kegyetlen siralmas képet vág; senki se hiszi el, hogy nem koldussarj; pedig hat állatorvos volt az apja.

Megvirradt a végzetes nap; máskor úgy kellett kiverni bennünket az ágyból, de hej! akkor már jó korán a kertben voltunk . . . A Nándor biztatott bennünket, hogy aztán meg ne ijedjünk, vagy el ne nevéssük a javát, mert az nem kap részt a jövedelemből. Pedig fényesnek ígérkezik, mert a lakók is érdeklődnek, talán a szomszédból is jönnek, lehet, hogy megeitlik a színház.

Kaptunk még néhány fontos utasítást:

— Te Guido, aztán zsványos arcot mutass!

Vágtott is Guidó olyan dühös képet, úgy előre próbaképen, hogy mindnyájan a komoly igazgatóval együtt hahotára törtünk. Utoljára még Guidó is velünk tartott.

— Igaz, folytatta Nándor, a ki nevetni akar, az csak harapja meg a nyelvét, ha másképp nem tudja magát visszatartani.

— Mit csináljon az, a ki esetleg megakad? kérdezte hirtelen a Béla gyerek . . .

Erre aztán meg is akadunk; a sűgőről megfeledkeztünk. Bizott ugyan mindegyőnk a saját erejében, de hát szó a mi szó, mégis csak jó lett volna a sűgő.

— Sebaj! törte meg a csöndet a Nándor, áthívjuk Hompola Rudit, ugyis ajánkozott már a minap, hát most sűgőnek beválik, még meg is örül neki.

El is szaladtunk érte nyomban.

Hompola Rudit épen akkor verte el az édesapja, a mikor mi kíváncsi tekintettel belolakodtunk a szobába . . . Ugy ordított a gyerekek, hogy megesett rajta a szivünk. Betnár Nándor volt a legbátrabb köztünk, oda-szólt azonnal kéréleg:

— Ne bántsa már szegényt Hompola bácsi!

A mire a kínos jelenetnek vége szakadt. Hompola mesternek a műhelyben akadt dolga, mert kalapos volt ő kegyelme. A Rudi meg, mihelyt nem érezte az apját, feledte a történeteket s minden szegyenkezés nélkül velünk tartott! Hja, így szokás az a gyermekeknél!

Megtettük azután Hompola Rudit sűgőnek; lapozta a gyerek egész délelőtt a kéziratot, nehezen ment még az olvasás, olyan jó írása volt a Nándornak; a Rudi azt mondta, az ő tanítója se ír különben, pedig annak nagy a bajusza már . . .

Lakott még ott a mi udvarunkban egy pin-czerné. Attól elkunyorált a Nándor egy nagy kendőt, azt kiakasztottuk függönynek; a faház oldalaira képeket ragasztottunk: olyan szép volt a mi színházunk!

Természetesen az ebéd egyőnknek se izlett, még a sűgőnek se. Ott hagytam a jó palacsintát, pedig máskor háromszor is kértem, de nem adtak . . . Most meg egyre kínálgatták, de bizony nem kellett.

Lázasan lestük a közönséget, de az csak keservesen szallingózott. Azok se jöttek, a kik megígérték! Olyan izgatottak voltunk, hogy szinte szót se szólhattunk.

Végre valahára megjött ám Betnár Nándor édesanyja, Farnál Guidó öreg anyjával, de nem ám a színházba, hanem a kertbe mentek sétálni; a Béla azonban addig nem hagyta békén az anyját, a Guidó meg az öreganyját, a mig be nem jöttek: páholyjegyet váltottak; a tíz krajczár azonnal eltűnt az igazgató öblös zsebében.

Tovább reménykedtünk. A mészárosék szakácsnéja ünnepi ruhába öltözve közeledett felénk: az első sorba ült, újra őt vas.

Már-már megnyugodtunk a jövedelem ilyen állapotán s kezdeni akartuk az előadást, a midőn lélekszakadva rohant felénk két kalaposinas Hompoláéktól. A Nándor szilaj örömeben kezet is fogott velük; az egyik ülőhelyre, a másik állóhelyre váltott jegyet. Megint három krajczár.

Ennyi pénzre nem is mertünk számítani,

legalább is én nem, de láttam, hogy a többi hasonlóképen gondolkodik. Már régóta a színház előtt ácsorgott Farna Guidó öcsese a Muki, de nem volt szegénynek egy árva krajczárja sem, azt beeresztettük ingyért.

Az előadás egyes félszeregek leszámításával nagyszerűen sikerült . . . Hompola Rudi ugyanis sűgás helyett vihonzározott, annyira tetszett neki a játék, a kis Béla gyerekeknek is nagy volt a nevetetnékje; harapálta ugyan elkeseredetten a nyelvét, de hiába. A szerepe javát elnevette. A Guidó minden volt csak zivány nem, én pedig, a mikor a beteg herceget gyógyítanom kellett volna, rátaláltam önteni valamennyi orvosság készletet: egy pintes üveg lugot; a Nándor egy latyak lett, dühösen szaladt ki s megfogadta, hogy egy krajczárt se ad senkinek. Könnyen mondhatta, nála volt az összes bevétel, a tizennyolcz krajczár.

Igy ért véget az előadás, a mi közönségünk meglegedetten távozott.

Mi meg az osztokodásra készültünk.

— Na, ne bolondozz Nándor, könyörögtem neki.

— Megmondalak a mamának siránkozott a Béla . . .

— Gyere csak mi felénk, fenyegetődzött a Guidó.

— Várj csak, várj! Elveretlek a legényünkkel, tette hozzá Hompola Rudi.

Végre aztán mégis engedett. Megosztokozkodott igazságosan.

Igy ért véget a mi színészetünk, a legelső kísérlet; kudarczczal is, eredményyel is . . . Sohse próbáltuk azóta! A Nándor inkább csónakázni csalt le bennünket a Kapos folyóra; emlékszem még, jó csónak volt az a hatalmas mosó teknő . . .

De egyszer mégis újra el akarta játszani a Betnár Nándor azt a régi szindarabot; kereste, de nem akadt rá; ott veszett Hompola Rudinál.

Egy hétre rá hatalmas orkán keletkezett. Kitekerte a gyenge gyümölcsfákat gyökerestül a földből, nekitámadt a mi színházunknak is; recsegve engedett a korhadt fa, összelapult az egész faház s a mint másnap megláttuk a romokban, szomorodott szívvel sompolyogtunk tova, mert Nándor már új szindarab írására készült . . .

A faházzal együtt halt meg a mi színészi hajlamunk is . . .

Berkes Imre.

VEGYESEK.

A Kóczán-díj. A magyar tudományos akadémia november 29-én tartott ülésén döntött el a Kóczán pályázat sorsa, melyet évről-évre hirdetnek történeti drámára. A bírálók (Vadnay Károly, Heinrich Gusztáv, Bánóczy József) 11 pályamunka közül a *Szent Margit* címűt érdemesítették a jutalomra. Szerzője *Várady Antal*, a kitűnő költő, a ki ez alkalommal másodszer nyerte meg a Kóczán-díjat s újabb jeles alkotással gyarapította drámáinak (Hun utódok, Iskarioth, Charitas) sorát. A *Szent Margit* első két felvonása a tatárjárás idejében, a harmadik az után játszik. Hősnője IV. Béla leánya, Margit királykisasszony és szorosán vett tárgya az ennek kezéért kifejlődött vetélykedés, a melyből sok viszály, árulás és gyász származik. A vége az, hogy Margit kólostorba lép — meghalni. A bíráló bizottság jelentése azt mondja a darabról, hogy kerek alkotás, helyzetei jól színezettek és különösen színszerűségére nagy gondot fordított a szerző. Nyelve költői szépségekben, lírai képekben gazdag.

A magyar Athléta Clubb elhatározta, hogy a tornászás ügyének fejlesztése végett ezentúl versenyeiben fölvesz egy pontot a középiskolai tanulók számára, e határozatáról értesítette a fővárosi intézeteket. Bizony nagyban fogja serkenteni a diákokat ama körülmény, hogy kiváló athlétaik szeme előtt versenyezhetnek. A M. A. C. legközelebbi versenyében már is fölvettek egy ilyen pontot: 50 yardos síkfutást középiskolai tanulók részére.

A szabadkai városi főgimnázium könyvtára nagyszerű adománygyűjteményre gyarapodott. Zomborovics Vincze dr., a magyar orvosi kar nesztorja, neki ajándékozta 3000 kötetből álló, magyar, német, francia és olasz műveket tartalmazó könyvtárát. Wlassics miniszter levelében fejezte ki köszönetét a nagylelkű adományszónak.

Gimnazisták sakkturnája. A bajai gimnázium felső osztályainak növendékei sakkturnaversenyt rendeztek, melynek 2 könyv jutalmát egy bajai sakkbarát adományozta. Tizenhat résztvevő közt az első díjat Weinberger Sándor nyerte meg 13¹/₂ játszmával. Utána a második helyet Hollender Aladár és Stein Nándor foglalták el 12¹/₂—12¹/₂ partival; közöttük tehát döntő mérkőzést kellett tartani, melyben Hollender győzött. A verseny iránt igen élénk volt az érdeklődés. — A *«Pesti Hírlap»* megemlékezvén e tornáról, ezt a megjegyzést csatolja hozzá: «Most még csak azt várjuk, hogy a bajai gimnazisták kérjék meg atyjukat, hogy német nevek helyét szerezzék jó magyar

nevet, a mint magyar emberekhez, magyar deákokhoz illik».

«Die Histörchen». Mult számunknak ily című közleményére vonatkozólag több oldalról kaptunk helyreigazítást. Ezekből kitűnik, hogy a Ferencz József intézetben kis diákoktól előadott német darab teljesen ártatlan móka volt s azt az illusztris közönség nagy tetszéssel hallgatta. Ezt mi sem vontuk kétségbe. Tény az, hogy tudósítónk kissé ríktőan színezte ki a dolgot. De jóindulat és hazafias szándék vezette őt abban — ha valamivel erősebb módon is kifejezett — nézetében, hogy magyar iskolában magyareMBER örömebb hall magyar előadást. Mi a Ferencz-József-intézet matinejairól mindig híven számoltunk be, a mostani félreértés csak abból származott, hogy ezuttal nem kaptuk meg a máskor megküldetni szokot hivatalos tudósítást.

A hazafias érzés ápolása. Wlassics Gyula kö. okt. miniszter a hazafias érzés ápolására rendeletet küldött szét az iskolák vezetőihez. Nemzetünk — ugymond a rendelet — általában dicsőes, sokszor azonban nehéz zivatárokkal támadott ezredéves fönnállása azon megdönthetetlen igazságot tárja elénk, hogy hullamtól vert szigetként való fönmaradását lakosai lángoló hazaszeretetének, a nemzeti eszmékhez való szívós ragaszkodásának köszönhetette s ez úton léphetett teljes joggal a nyugati nagy nemzetek társaságába. Most, midőn az ezredéves forduló magasztos és kegyeletes ünnepeségei lezajlottak s beléptünk a második évezredbe, kétszeresen meg kell fontolnunk az első évezred történetének tanúságait; számot kell vetnünk azzal, hogy nemzetünk ma már azon a széles talapzaton áll, melyet az alkotmány sánczaiba befogadott egész nemzet képez. Szükséges ez okból, hogy a hazaszeretetének, a nemzeti összeforradás tüzeinek olthatatlan lángja az egész nemzetet körül fogja. Ennek a lángnak ápolása, folytonos élesztése, általánosítása, csakis ugy lehetséges, ha már a zsenge gyermek ráneveltetik a nemzeti összetartásra, ha valamennyinek tudatába megy át, hogy mindnyájan ugyanegy anyának, a szeretett hazának gyermekei vagyunk, mert a későbbi korban vissza-vissza esendülő, ifjúkori érzelem a leghatalmasabb élesztőjévé fog válni a felnöttek hazafias érzelmeinek is. Ime ily gondolkodik és ír a miniszter, — nekünk kötelességünk szavait meghallgatni s a szerint cselekedni. Igyekezünk iskolai ünnepélyeinken ezt érvényesíteni, mert ez nemcsak hivatásunk, de kötelességünk is.

Iskolai hírek.

A losonezi áll. tanítóképző-intézet «Gönczyköre» f. hó 27-én tartotta gyűlését. A jegyzőkönyv felolvasása után Nadosy Ferencz III-éves növ. sikerrel szavaltta el Jeszenszky Dániel «A szökevény» című költeményét. Majd Müller Oszkár III-éves növ. az «Ősz végén» című munkát és bírálatát olvasta föl. Fölülbírálatra Hetser Kálmán IV-éves növ. vette ki. Petőfi Sándor «Világgyűlölet» című költeményét Galáth Gusztáv IV-éves növ. sikerrel adta elő. Ezután Hajék Árpád és Paulinyi Mihály III-éves növendékek hegedűn és zongorán kiváló precizitással adták elő Dancla «Le Souvenir» című darabját. Az összegyűlés programjának megállapítása után a gyűlés véget ért.

A székesfehérvári m. kir. áll. főreáliskola «Vörösmarty önképzőköre» 1897. évi deczember 5-én délelőtt 10 órakor Vörösmarty Mihály koszorus költőnk emlékére ünnepélyt rendezett, melynek tárgysorozata a következő volt: «Hymnus»; előadta az ifjusági énekkar. «Megnyitó beszéd»; tartotta Kiss István 8. o. t., «Arvizi hajós» Vörösmartytól, előadta: Arnstein Kornél 7. o. t., «Főti dal»; előadta az ifjusági énekkar, «Vén cigány» Vörösmartytól, előadta Szabó Alajos 6. o. t. Vörösmartyi drámái működése és hatása drámai irodalmunkra». Irta és felolvasta Sonnenfeld Lipót 8. o. t., részlet «Marót bán»-ból (V. felv. I. jel.), előadta: Hajnal Sándor 8. o. t. (Bod) és Révész Elemér 7. o. t. (Marót), «Népdalok», előadta az ifjusági énekkar, «Az uri hölgyhöz» Vörösmartytól, előadja Oesterreicher Lajos 7. o. t., «Tülvilági kép» Vörösmartytól, előadta Eislitzer Gyula 8. o. t., «Szózat», előadta az ifjusági énekkar.

A debreczeni ev. ref. főgimnázium önképzőköre nov. 27-én tartotta VIII. rendes gyűlését tek. Dr. Gulyás István felügyelő tanár úr jelenléteben. Nánásy Lajos 8. o. elnök üdvözölve a szép számmal megjelent tagokat, a gyűlést megnyitja. Végh József 7. o. t., aljegyző felolvasván a mult gyűlés jegyzőkönyvét, módosítással hitelesítették. Forberger Béla 6. o. t., szavaltta Garay «Kont» cz. költeményét Szavata tudomásul vétetik. Tóth László 8. o. t., felolvassa francziából Hugó Victor után fordított verseit. Bírálat végeztet az elnök, Borbély Gábor 8. o. t., bíralja Tóth László portugálból fordított: «A fájdalom gyötör, de meg nem öl» cz. elbeszélését. Bíraló a fordítást számos magyartalan kitételei miatt tudomásul veszi. A kör megegyezik a végeredménnyel, a bírálatot pedig megdicséri. Hegyi Ernő 7. o. t., szavaltta Ferencz Gy. «Kisérlet» c. költeményét.

Szavaltatát a kör tudomásul veszi. Gulyás Gyula 5. o. t., felolvassa «Czigánylegény» cz. versét. Bírálatra átadja a titkárnak. Szabó Gyula 6. o. t., szavaltta Petőfi «Élet vagy halál» cz. költeményét. Az átérzett szavaltatot dicsérettel tünteti ki a kör.

A sz. udvarhelyi ev. ref. kollégium «Petőfi önképzőköre» 1897 nov. 14-én Fejes Áron tanár elnöklése alatt ülést tartott, melyben a következőket tárgyalta: A mult gyűlés jegyzőkönyvét a kör hitelesíti. Titkár jelenti, hogy egy vers érkezett be «Bánat, bánat» czímmel; bírálatra kiveszi Piskóty J. Piskóty J. az önképzőkör irányzatáról, czéljáról tart felolvasást, melyben a szereplők es bírálok kötelességeit és követendő elveit fejtegeti. Barthos Aladár 7. o. t. szavaltta Petőfi «A magyar ifjakhoz» cz. költeményét, bírálták Dali G. és Márton Árpád. Piskóty J. Márton bírálatát jegyzőkönyvi dícséretre érdemesíti, mit a kör el is fogad. Vajna G. 7. o. t. a bírálokra és a szavaltatra tett észrevételeket, majd Márton Á. 7. o. tanulóval a gyűlés véget ért.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csizsár József. —

Egy árok készítésénél 50 munkás összesen 340 frtot kap. Hány férfi és hány nő vett részt a 10 napig tartó munkában, ha a férfiak 80, a nők 60 kr. kapnak naponta? (Bernolák K.)

1. Számtani kérdés.

Mi a neve azon Dsungáriában fekvő történelmileg is is nevezetes városnak, a melyet az oroszok elfoglalván, határvárosa lett a nagy orosz és chinai birodalomnak? Mikor foglalták el? (Gruber V.)

2. Földrajzi kérdés.

Ki volt azon daliás ifjú, ki az olaszok hívására Olaszországba ment, a hol diadalmenetben vonult végig; de csatát veszve, árulás folytán Anjou Károly kezébe került, ki őt Nápolyban fejeztette le? (Kovács J.)

3. Történelmi kérdés.

Melyik ragadozó madár az, melynek színe feketésbarna, fejen a hátsó tollak világosabbak; farka szürke. Hangja rekedt; lármás. Hazánkban igen gyakori.

4. Természetrizai kérdés.

Ki volt az a férfi, a ki az erők hatása módjának főbb törvényeit a nehézségerő tanulmányozásával megállapította s a más fizika alapját ezzel megvetette? Hol és mikor született? Hol és mikor halt meg?

«Kosmos» müintézet nyomása Budapest. VI. Aradi-utca 8.

5. Képrejtvény.

A 47-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése. Számtani kérdés. Az egyik 23, a másik 28 darabból állott.

Földrajzi kérdés. Argos, Morea félszigeten fekszik. 1821-ben volt itt az új görögök első nemzeti gyűlése.

Történelmi kérdés. Abdül Medsid atyja volt II. Mahmud.

Természetrizai kérdés. Karakara (Polyborus vulgaris.) Képrejtvény. A szépség értékét szem szabja meg.

A megfejtők nevei:

Hirschler Károly, Strausz Andor, Fekete István, Joó Károly, Feldmann Mór, Fehér József, Egressy Mihály, Brichta Manó, Schlesinger Henrik, Lacsny Ferencz, Schwarcz Lajos, Szeberényi József, Madarász Dömötör, Kosnár Károly, Hirschberg és Weinberg, Supa József, Kurucz Ede, Stein Pál, Tamásy Géza, Monzpart Andor, Eszterházi Miklós, Máriásy Béla, Rudnay Jenő, Moócz Elemér, Klínger Lajos, Altmann Henrik, Dokupel Antal, Walder Sándor, Hermann Béla, Kovács Aladár, Thék Gyula, Kerbler Lajos, Kiss Emil, b. Majtényi László, Eöry Gusztáv, Szinnyey Lajos, Beöthy Sándor, Simonyi Károly, Szepesy Géza, Csák Ödön, Wolf Gyula, Hodács Ágost, Kiss István.

A kitűzött könyvjutalmat Walder Sándor nyerte el Budapesten, a ki azt a szerkesztőségben átveheti.

Szerkesztői telefon.

L. S. Kecskemét. 1. A «Tanulók Lapja» irodalmi pályázatának föltételei közt mindazt megtalálja, a mit tőlünk kérdezett. 2. Cs. J. már nem deák, a mult évben tett érettségét, jelenleg Turkevén tartózkodik. — bizonyára örülni fog, hogy képrejtvényei Önnek tetszenek. Az ön rejtvényeinek sorsa is az ő kezeibe van letéve. — G. R. A tudósítást egy kis kihagyással kiadtuk; a megnyitó beszéd és a vers azonban már elveszítette actuális jellegét s egy intézetnek annyi helyi vonatkozású dolgát nem közölhetjük. H. D. Udvarhely. A versike elég hangulatos, de pl. e részben:

Hogy a négy évszakuak
Szébbje melyik volna:
Kikelet, nyár, ősz-e
Vagy a havas róna?

a rónát nem szabad a rim kedvéért évszakká előléptetni.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:

Egész evre 4 frt.
Fél evre 2 frt.
Negyed evre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐ:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó reszv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

Antonius beszéde Shakspere Julius Caesar-jában.

Antonius beszéde nemcsak a «Julius Caesar-nak» legremekebb részlete, hanem olyan drámai jelenet, melyhez foghatót a dráma-irodalomban hiába keresünk; alig lehetne tehát méltóbb és szebb tárgyat találni, mely annyira dicsérné önmagát, mint éppen ez.

Shakspere drámája fordulópontjává tette e beszédet. Brutusnak és társainak sorsa ezen fordul meg, ez buktatja meg diadaluk tetőpontján s ez kergeti száműzetésbe őket.

Shakspere Plutarchos szavainak mélyére látott s felismerte e pont történelmi fontosságát; azért lángeszének minden erejét felhasználta, hogy ezt a történelmileg fontos tényt drámája fénypontjává tegye.

Lássuk, milyen anyagot kapott a történeliről, mit olvasott Sir Thomas North fordításában.

Plutarchos szerint a nép Brutus védő beszédét sem neheztelve, sem dicsérőleg nem fogadja, Caesaron sajnálkozik, de Brutust félve tiszteli.

De miután kihirdetik a végrendeletet s Caesar testét sebekkel borítva a fórumra hozzák, a nép fellázad a gyilkosok ellen. Ezeket Caesar életrajzában olvassuk, itt Antonius beszédéről nem találunk semmi említést. M. Brutus életében már találunk. Itt azt mondja Plutarchos, hogy a végrendelet felolvasása után a nép szeretni és sajnálni kezdi Caesart. — Ekkor a fórumra hozzák a holttestet s Antonius ősi szokás szerint dicsőítő beszédet mond a halott fölött s észrevévén a kedvező hangulatot, a népet még jobban elkeseríti s végül Caesar véres ruháján a döféseket mutogatja nekik, mire fölzendülnek.

Shakspere alig kap valamit Plutarchosból s még ezt is milyen mügonddal alakítja. Plutarchos szerint a nép ingadozik és tartó-

zik a vélemény nyilvánítástól, a végrendelet felolvasása után pedig határozott állást foglal el Caesar mellett, úgy, hogy Antoniusnak nagyon könnyű fellázítani Brutus ellen.

Az ékesszólás hatalma itt egészen háttérbe szorul, Antonius beszéde csak olaj a tüzre.

Shaksperenél nem így van, ő a beszédre helyezi a fősúlyt s e szerint alakítja a történelirő adatait.

Ő nem egyengeti útját előre a beszédnek, mert akkor vesztené hatásából. Nála Brutus beszédje teljesen meghódítja a népet. «Diadalal vigyétek őt haza!» — «Állítsunk szobrotl őseihez neki!» — kiabálja az ujjongó nép. Antonius pedig érthető hidegséggel és tartózkodással fogadja. Antoniusnak tehát az ékesszólás egész erejével kell fellépni, hogy a népet az ellenkező végre ragadja. A végrendeletet nem ismerik előre, maga Antonius olvassa fel azt.

Ime, hogy alakítja át Shakspere a történelmi anyagot drámai anyaggá.

Maga a beszéd természetesen az ő lángeszének műve, itt másra nem támaszkodhatott.

Antonius beszédét méltatva, nem lehet azt kiemelni a drámából s mint egészen önálló szónoki művet fejtegetni. E beszéd szervesen összefügg a dráma többi részeivel, elválaszthatatlan kapcsolatban van az egészszel; azért a népre tett hatásával együtt kell tekintenünk, mert csak így nyerhetünk teljes képet az egésznek nagyszerűségéről, csak így láthatjuk, hogy megfelel-e a beszéd annak a hatásnak, melyet Shakspere tulajdonít neki...

A közhangulat, mely a beszédet megelőzi, egészen Caesarellenes. A nép Brutus szavainak hatása alatt áll még, örül Caesar halálán